

Cristina-Ioana Gherghe

c_gherghe@yahoo.com

Pe la porți, printre oameni și povești
(Un al doilea jurnal cu ocazia unei cercetări în localitatea Cerna,
județul Tulcea, 4-9 septembrie, 2016)

4 septembrie 2016

Plecarea cu trenul din București, împreună cu Elena: în jur de ora 05,00.

La prima vedere totul pare să fie nou pentru mine; nu am mai fost niciodată prin părțile acestea. Poate că tocmai din acest motiv tot ceea ce văd, întâlnesc îmi atrage atenția și mă atrage: munții, comuna Greci – pe care nu mă pot hotărî în a spune despre ea că este un mic orașel sau un sat, casele, privirile oamenilor – care parcă strălucesc într-un mod diferit și mai ales istoriile... poveștile de viață care par desprinse dintr-un film... să spun, nu tocmai fericit.

5 septembrie 2016

Prima zi de cercetare în Cerna, prima întâlnire cu terenul și cu oamenii de aici.

Am „testat” chestionarele, pornind timid prin sat împreună cu Gigi. Pentru mine experiența în sine e cu atât mai inedită și mai provocatoare deoarece Sebastian mi-a încredințat responsabilitatea aplicării chestionarelor. De la rolul de învățacel de până acum, mă trezesc în situația de a fi, oarecum, într-un rol de conducere. Și nu e tocmai ușor; în primul rând, nu e ușor pentru că nu am mai făcut niciodată așa ceva (iar asta spune multe); în al doilea rând, nu e ușor deoarece trebuie să mă limitez doar la aplicarea unui chestionar care are niște întrebări prestabilite, în vreme ce eu sunt „omul poveștilor”, al poveștilor de viață adunate în cuvinte, și nu al variantelor a, b, c, d, din care una singură e valabilă. Metodele sociologice nu se potrivesc

deloc cu felul meu de a fi „etnologic”, „antropologic”. Simt că trec cu vederea povești minunate. Mă consolez însă cu gândul că asta e ceea ce trebuie să fac acum, pentru moment; că de informațiile acestea are nevoie Sebastian în cercetarea lui.

Prima persoană cu care am vorbit: un bărbat cam pe la 45-50 de ani care, am eu impresia, ne-a chestionat mai mult el pe noi decât noi pe el. Am avut ceva de furcă până l-am convins că nu ne interesează să vorbim cu persoane mai în vârstă, că tocmai generația lui e cea care ne interesează și că eu însămi nu sunt meglenă. Cred că tocmai stângăcia noastră i-a pus semne de întrebare. Avea ochi pătrunzători și ne scruta cu ei. Cu chiu, cu vai, ne-a răspuns la întrebări și ne-a îndrumat mai departe către tatăl lui.

Începem și noi să prindem curaj și să nu ne mai temem. Eu încep să mă obișnuiesc să nu mai sufăr atât de tare când trebuie să trec cu vederea o poveste fascinantă.

Se pare că părerile celor din Cerna despre cei din Skra nu sunt tocmai favorabile.

Nu încerc să mai înțeleg care este diferența între „meglen”, „machedon”, „macedonean”, „aromân” and co. Terminologia identitară pare să fie atât de complexă și de încurcată încât încep să cred că fiecare persoană se autonumește și îi numește pe ceilalți (megleni) într-un mod propriu și original.

Prima zi încheiată cu 5-6 chestionare completate. E de bine, zic eu.

Prima zi de teren e pe sfârșite; ne împărtășim unii altora impresii de pe teren, povestim și încercăm să găsim soluții pentru problemele/dificultățile neprevăzute pe care totuși le-am întâmpinat.

Și... ce ar fi viața (și serile) fără dans și țipuro?!

6 septembrie 2016

A doua zi de teren, cu mult mai mult curaj decât ieri.

Meglenii (machedonii and co.) știu, cea mai mare parte din ei, să cânte. Am început să-mi pun semne de întrebare referitoare la rolul muzicii în menținerea identității.

De ce bătrânii români pe care i-am cunoscut până acum nu cântă ca cei de aici?

Domnul Sebastian confirmă: „Cântecul e ultimul care moare.” Să încep iar să-mi pun semne de întrebare în ceea ce ne privește pe noi, românii? Nădăjduiesc că nu e cazul...

Mă miră și mă entuziasmează faptul că bătrânii de aici, chiar dacă sunt / locuiesc singuri, își îngrijesc cu foarte multă atenție gospodăriile și grădinile; acestea arată impecabil.

Discuția despre cine e meglen, machedon, macedon etc. încă e o enigmă pentru mine.

7 septembrie 2016

„Mai doare câte un picior, nu mai aud, dar cu cântecul acesta nu știu ce e, că nu dispare”, spune nea Ion Otti, un domn aflat la venerabila vârstă de 94 de ani după ce mai întâi ne cântase (mie și lui Gigi) cu foc vreo 8-9 cântece (turcești, meglenești, românești și grecești).

Nea Ion e un personaj; un personaj despre care nu poți spune sigur dacă e „scoborât” din basmele pentru copii, din pățaniile lui Păcală sau din istorioarele cu iz filosofic. Cu ochii de un albastru pătrunzător (specific meglenească, zic eu), părul alb și rar, este la fel de sprintar și ghiduş ca un ied. Vorbește clar, senin, tare (poate prea tare) și aş mai adăuga eu, poți lesne consimți faptul că este un om frumos... și mă gândesc dacă nu cumva aceasta e frumusețea pe care ți-o oferă trăirea sensibilă, artistică... adică a deveni frumos prin trăirea Frumosului.

Mă uimește tinerețea sufletului lui, vioiciunea și dragostea pentru muzică, pentru oameni, pentru Frumos. Mă uit la fotografiile lui din tinerețe de pe pereți, cu cobza în mână și remarc că a fost un bărbat frumos; încă este, de altfel. Nu prea mai aude, dar simte vibrațiile corzilor și muzica lui încă mai e muzică, deși fiica lui ne spune că nu mai e ce era la tinerețe. Nea Ion e cunoscut printre muzicologi. Chiar cu câteva săptămâni înainte au fost la el niște studenți pentru a-l înregistra și filma.

I-am cerut să ne cânte; nu a trebuit să ne străduim prea mult să-l convingem. Ne-a dus într-o cameră care cândva fusese un atelier de bărbier, și-a luat cobza din cui, s-a asigurat că telefonul a cărui cameră o ațintisem asupra lui chiar înregistrează și a început să cânte cu mimica și gesturile unui artist aflat pe marile scene ale lumii. A iubit și iubea ceea ce făcea; se vedea asta clar din privirea lui străvezie...

Am plecat de la nea Ion cu o ușoară părere de rău; mi-aș fi dorit să fi putut sta mai mult în preajma lui, să-i ascult poveștile și să-i scotocesc prin atelierul care cu siguranță ascundea lucruri fascinante... mi-a rămas totuși o fărâmbă de bucurie; și de tinerețe, pe care societatea parcă ține cu tot dinadinsul să ne-o smulgă din suflete.

Foarte bucuroasă că am ajuns și la vecernie. Mâine e Praznicul Nașterii Maicii Domnului. Oamenii au astfel ocazia să ne cunoască, să ne vadă, să capete încredere în noi.

Impresionantă biserică și stil arhitectural și pictural. Andreea spune că catapeteasma e specific meglenească. Eu nu mă pricep... pot constata doar că e diferită și frumoasă.

Mă uimește faptul că oamenii de aici nu-și manifestă curiozitatea față de noii-sosiți într-un mod deranjant. Sunt discreți, calzi și primitivi.

8 septembrie 2016

Praznicul Adormirii Maicii Domnului. Mergem la Biserică cu toții. Oamenii sunt aceiași ca peste tot... poate doar cu privirile mai pătrunzătoare din cauza vitregiilor istorice.

Ce mi-a atras atenția a fost însă sentimentul de comunitate mult mai pronunțat decât prin alte locuri în care am fost până acum. Păreau cu toții una... îi unea poate suferința și istoria. Iar „Veșnica pomenire” de la slujba sfințirii troiței din fața bisericii i-a adus de față nu doar pe cei vii, ci și pe cei plecați din lumea aceasta; pentru un moment, timpul și locul nu mai puteau fi însemnate în calendare.

Meglenii sunt împărțiți în păreri în ceea ce privește raportarea la locul de origine: unii duc dorul și poartă nostalgia pământurilor strămoșești, alții spun că nu mai are rost, că le e bine aici și că viața merge înainte. Și recunosc că stereotipiile din mintea mea au fost un pic deconstruite: nu doar cei în vârstă suspină după țara lor și nu toți tinerii sunt „înghițiți” de cultura românească. Ca în toate situațiile din viață, și aici vorbim de un puzzle care se completează frumos cu fiecare om și cu raportarea acestuia la istorie, timpuri și ceilalți oameni; este în sine vorba de dinamica societății care nu poate rămâne încremenită în timpuri și stereotipii.

9 septembrie 2016

Azi ne vom întoarce spre București. Mai întâi însă vom merge la școală, unde doamna bibliotecară Dumitra Petrică ne-a pregătit o mică reprezentație de dansuri meglene performate de ansamblul comunei. Cu ocazia aceasta, Sebastian le-a prezentat celor care au luat parte la eveniment un mic documentar despre cei din Skra. Copiii se uitau curioși... mă întreb însă cum s-ar fi uitat bătrânii.

Pornim spre București. Eu una, un pic mai experimentată în ale terenului și cu mai multă bucurie a întâlnirii... nu a unor oameni, ci a unor istorii vii.

